

Nr 55.

Av herr Pettersson i Ersbacken m. fl., om ersättning åt I. L. Homman i anledning av olycksfall i arbete.

Vid olycksfall i arbete regleras förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare obligatoriskt genom riksförsäkringsanstalten och i viss omfattning även av enskilda försäkringsanstalter, så att den anställde härigenom kan känna sig lugn och trygg för eventuellt uppkommen skada. Enligt gällande lag har arbetsgivare skyldighet att hålla sina anställda skadeslösa genom en försäkring, och man kan säga, att i stort sett nuvarande lag om olycksfall i arbetet har varit till nytta och gagn. När det gäller tolkningen av bestämmelserna i denna lag kunna dock i vissa fall situationer uppkomma, då det blir svårt att avgöra, hur en inkommen skadeanmälan rätteligen bör behandlas. Den obligatoriska försäkringen gäller t. ex. ej mellan barn och föräldrar, då barn ej betraktas som anställda gentemot sina föräldrar. Möjlighet finns visserligen att teckna en frivillig försäkring, vilken skulle omfatta skydd även i sådana fall, men kunskapen om denna försäkringsform har nog ej slagit igenom i önskvärd utsträckning. Riksförsäkringsanstalten kommer med säkerhet i mycket svåra situationer mången gång vid bedömningen av inkomna ersättningskrav, vilka helt naturligt måste behandlas med ledning av förefintliga utredningar. Med årens lopp har man kunnat iakttaga, hurusom en humanare inställning än tidigare tagits till alla sociala frågor, om det nu tillåtes att kalla skadeärenden enligt lagen om olycksfall i arbete för sådana frågor. En sak kan bedömas från flera olika synpunkter. Vid sidan av den juridiska tolkningen skulle man kunna ställa så att säga en mera mänsklig synpunkt i enlighet med nutida uppfattning om saker och ting på hithörande områden.

När det nu gäller speciellt en uppfattning, till vilken riksförsäkringsanstalten kommit, kan den som icke är nöjd med utslaget anföra klagan hos försäkringsrådet med yrkande om omprövning av ärendet. Av erfarenhet måste dock denna utväg te sig ganska bekymmersam för den klagande, och utsikterna att erhålla rättelse äro ganska små och nyckfulla. Detta belyses också av ett referat från kanslichefens i arbetarskyddsnämnden Erik Törnberg föredrag i Borlänge, intaget i Dala-Demokraten för den 1 februari 1949, i vilket han säger, att »klagan hos försäkringsrådet är som att spela på lotteri», det kan lika väl bli det ena som det andra. Är nu utgången så oviss, så skulle man i detta sammanhang vilja referera till vad statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent Verner Hedlund i Östersund

uttalat i sin avskedsintervju efter 31 års tjänst, »önskemålet att det varmt mänskliga, det personliga intresset och ansvaret för en medmänniska, som behöver stöd och råd, måtte komma mera i beaktande».

Under fjolårets riksdag upptogs motionsledes ett fall från Kopparbergs län, där man skulle önskat en annan utgång. På grund av flera omständigheter vann berörda motion ej riksdagens bifall, ehuru ett avsevärt antal av riksdagens ledamöter visade sympatier för framställningen. Vid en direkt förfrågan hos en ledande kommunalman, ordföranden i Gagnefs kommunalnämnd, kamrer Hedlund, säger denne helt spontant: »det är ett rättfärdighetskrav, att denna sak blir positivt löst». Mot bakgrunden av ovanstående och under känslan av ansvar och omsorg för olyckliga medmänniskor ha undertecknade ånyo tagit upp detta ärende i form av motion.

I största korthet anföres här nedan de fall, som inträffade för 18 år sedan i Kopparbergs län. Enligt avtal med Anna Persson, Brötjärna, Mockfjärd, hade Oskar Homman därstädes, vilken var innehavare av en cirkelsåg, åtagit sig att försåga ett parti virke för hennes räkning. Oskar Hommans son, Ivar Lennart Homman, som var sysselsatt med att bortskaffa det försågade virket från sågen, skadades härunder till följd av olycksfall den 21 april 1932. Sågningen verkställdes av Oskar Homman och Lars Höjer från Nysäl i Gagnefs socken. Genom att Anna Persson var i avsaknad av manlig hjälp, vidtalade hon Ivar Lennart Homman att undanskaffa virket och ribben från sågen mot att hon betalade honom 60 öre per timme. Sågningen utfördes under säsongen av Oskar Homman och Lars Höjer.

Ansökan om ersättning gjordes hos riksförsäkringsanstalten, vilken genom beslut av den 9 juli 1932 förklarade, att ersättning icke skulle utgå i anledning av olycksfallet. Den skadade, för vilken Oskar Homman enligt riksförsäkringsanstaltens bedömning vore att anse som arbetsgivare, vore nämligen undantagen från den obligatoriska försäkringen på grund av § 2 i olycksfallsförsäkringslagen, som stadgade, att, där arbetet utfördes för allenast en arbetsgivares räkning, såsom arbetare enligt lagen icke ansåges arbetsgivarens hemmavarande barn eller föräldrar i förhållande till honom.

Sedan Oskar Homman anfört besvär häröver hos försäkringsrådet, fann rådet genom utslag den 4 november 1932 ej skäl göra ändring i överklagade beslutet.

Efter det Oskar Homman i skrivelse till riksförsäkringsanstalten den 5 maj 1934 ånyo gjort framställning om ersättning i anledning av olycksfallet, förklarade anstalten genom beslut den 24 maj 1934, under hänvisning till försäkringsrådets nyssnämnda utslag, att anstalten funne skrivelserna icke föranleda någon anstaltens vidare åtgärd.

I ytterligare skrivelse till riksförsäkringsanstalten den 22 augusti 1934 anhöll Oskar Homman om målets upptagande till förnyad behandling. Genom beslut den 7 september 1934 förklarade riksförsäkringsanstalten, under hänvisning till försäkringsrådets omförmälda utslag och anstaltens beslut

den 24 maj 1934, att anstalten funne Oskar Hommans sistnämnda skrivelse icke föranleda någon anstaltens vidare åtgärd.

Sedan Oskar Homman hos försäkringsrådet anfört besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut den 7 september 1934, fann rådet genom utslag den 5 oktober 1934 ej skäl göra ändring i överklagade beslutet.

I skrivelse den 4 oktober 1943 har härefter Ivar Lennart Homman hos Kungl. Maj:t gjort framställning om ersättning i anledning av ifrågavarande olycksfall. Med skrivelse den 15 december 1943 har vidare riksförsäkringsanstalten överlämnat en den 7 december 1943 dagtecknad, till anstalten inkommen skrivelse, där Ivar Lennart Homman ånyo hemställt om ersättning på grund av berörda olycksfall.

Kungl. Maj:t fann förevarande framställning ej föranleda någon åtgärd.

Av intresse kan vara att taga del av polisrapporten i detta fall, som bl. a. säger följande:

»Den 21 april 1932 kl. 2 e. m. hade Oskar Homman jämte den skadade sonen, Ivar Lennart Homman, född den 20 november 1915, samt en Lars Höjer från Nysäl i Gagnefs socken varit sysselsatta med sågning av timmer å en Oskar Homman tillhörig s. k. cirkelsåg eller skogssåg, som varit uppförd å en av Fribergs Lars Ersson i Heden, Mockfjärd, förhyrd mark i Brötjärna. Sågningen hade utförts åt änkan Anna Persson i Brötjärna mot en legoavgift av 10 öre per kubikfot rundvirke eller högst 4 kronor per timme. För denna avgift skulle sågningen utföras av två man, vilka voro Oskar Homman och Lars Höjer. *Den skadade Ivar Lennart Homman hade emellertid anställts av änkan Anna Persson att plocka undan bakar och försågat virke under den pågående sågningen av hennes timmer.* För detta arbete skulle Ivar Lennart Homman erhålla ersättning med 60 öre per timme. Angående de närmare omständigheterna vid olyckan berättade Oskar Homman följande: Sågningen hade varit i full gång vid kl. 2-tiden ifrågavarande dag. Själva sågningen hade skötts av Oskar Homman och Lars Höjer, under det att sonen Ivar Lennart Homman stått på ett avstånd av 1½ å 2 meter från den roterande klingan och plockat undan bakar och bräder. Sågen vore så inrättad, att endast ett bräde kunde skäras åt gången, varefter den på sågbordet liggande stocken gick åter med en hastighet av 70 meter i minuten. Ett bräde hade nyss skurits, och det av matarverk reglerade sågbordet fördes just tillbaka med nyssnämnda hastighet. På bordet låg den under sågning varande stocken. En ungefär 2 tum lång kvist å stocken fattade härvid tag i Ivar Lennart Hommans högra blusärm, så att Homman rycktes framåt mot klingan och fick högra handen mot densamma, med påföljd att handen helt och hållet avsågades strax framom handleden. Olyckan kunde icke tillskrivas bristande skyddsanordningar vid sågen utan hade helt och hållet förorsakats av den dåligt kvistade stocken. Ivar Lennart Homman vore medellös.»

Landsfiskalen i Gagnefs distrikt, Valdemar Jansson, som förrättat undersökningen, säger till sist i rapporten:

»Den skadade har indirekt varit anställd i änkan Perssons tjänst. *Praxis synes vara att det arbete, som vid tillfället utfördes av den skadade, betaldes särskilt av den, som ville ha försågat.* Fråga torde sålunda vara, huruvida icke den skadade borde räknas såsom varande i tjänst hos den, för vilken timmer försågades. Jag skulle för min del vilja tillstyrka utbetalning av rimligt belopp per år till den skadade, detta desto mer, som stor fattigdom råder i familjen och de alltid haft att kämpa mot svårigheter.»

Då man läser denna landsfiskalens avslutning i rapporten känner man liksom att det skulle vara något fel. Bedömningen i detta fall har kanske varit vanskelig och svår att göra. Det liksom stod och vägde. Utslaget hade lika gärna kunnat gå i den andra riktningen. Vare hur det vill med den saken, kunna vi icke anse annat än att framtiden för den skadade, som är utan sin högra hand, måste te sig mycket dystert och bekymmersamt, och man liksom tycker att samhället borde träda hjälpsamt emellan på något sätt. Det gäller ju i detta fall en person, som enligt vad landsfiskalen yttrar »lever i stor fattigdom och alltid haft att kämpa mot svårigheter».

I anledning av ovanstående hemställa undertecknade,

att riksdagen måtte besluta att ersättning efter riksför-
säkringsanstaltens grunder må tillerkännas Ivar Lennart
Homman från Brötjärna, Mockfjärd, Kopparbergs län.

Stockholm den 18 januari 1950.

E. Pettersson,
Ersbacken.

Arvid Hallberg.

Olof Hammar.

Elsa Lindskog.

Robert L. Jansson
i Aspeboda.

Evald Ericsson
i Sörsjön.

Gust. Hellbacken.

Erik Östrand.

Sven J. Vigelsbo.